

В Ужгороді поряд з чоловічою півце-учительською семінарією, у 1902 р. було засновано жіночу учительську семінарію (Розпорядження Міністерства релігії та народної освіти Угорщини № 90 376/1902) [7, с. 5].

У 1914 р. в Мукачеві було відкрито «Мукачівську угорську королівську державну народошкільну вчительську семінарію» [8].

Література

1. 1868: XXXVIII törvénycikk a népiskolai közoktatás tárgyában. Ministeri utasítások a megyei tanfelügyelők, a tankerületi iskola-tanácsok, a községek, a községi iskolaszékek és a Budapesti iskolatanács számára. Tantervek a nép- és polgári iskolák számára. A tanító-képezde szervezete. Hivatalos kiadás. Pest, 1869.

2. A tanítóképezde szervezete az 1868-ki XXXVIII. t. cz. értelmében. Kiad. a vallás- és közokt. min. Budán, 1870.

3. Kaminszky Géza, igazgató, közli, Emlék-album az Ungvári Kir. Gör. Kath. Éneklész-Tanítóképezde 100 éves fennállásának jubileumára 1893–94-ik tanévben, Ungvárott, 1894.

4. A magyar királyi állami elemi tanítónőképezdek tanterve. Kiadatott a vallás- és közokt. m. kir. min. 1881. évi augusztus 26-án 20 364. sz. a. kelt rendeletéből. Budapest, 1881.

5. A magyar királyi állami elemi tanítóképezdek tanterve. Kiadatott a vallás- és közokt. m. kir. min. 1882. évi február 6-án 3 998. sz. a. kelt rendeletéből. Budapest, 1884.

6. Kaminszky Géza, igazgató, közli, Az Ungvári Kir. Gör. Szeret. Kath. Éneklész-Tanítóképezde Értesítője az 1898–99. tanévről, Ungvárt, 1899.

7. Csurgovich György, mb. igazgató, összeállította, Az Ungvári Gör. Kath. Leányliceum-Tanítónőképző Intézet és vele kapcsolatos Gyakorló Népiskola Évkönyve az 1938/39. iskolai évről. Az intézet fennállásának 37-ik évében, Ungvár, [é. n.].

8. Szondi János, igazgató, szerk., A Munkácsi M. Kir. Állami Elemi Népiskolai Tanítóképző-Intézet I. Értesítője az 1914–15. iskolai év., Munkács, 1915.

УДК 377:373.31.13(477.87)"1914/1919"

С.Ю. ЧОВРИЙ, А.Ю. ПОПОВИЧ
Мукачівський державний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В МУКАЧІВСЬКІЙ УЧИТЕЛЬСЬКІЙ СЕМІНАРІЇ (1914-1919)

Історія становлення і розвитку професійної педагогічної освіти на Закарпатті знайшла відображення в наукових розвідках О.Богіва, В.Гарагонича, В.Гомонная, Ш.Дравіцкі, А.Ігната, М.Кляп, П.Магочія, І.Мейсароша, О.Немета, В.Росула, Ч.Фединець, О.Фізеші та ін.

Проблема генезису професійної педагогічної освіти висвітлюється дослідниками у контексті розвитку освіти і шкільництва на Закарпатті.

На початку ХХ ст. педагогічні кадри на Закарпатті готували дві учительські семінарії в Ужгороді, які належали Мукачівській греко-католицькій єпархії.

1 грудня 1902 р. депутат угорського парламенту Янош Недецеї на засіданні культурного товариства Березького комітату вніс пропозицію про відкриття в поселенні Паланок (нині південно-західна частина м. Мукачева) вчительської семінарії [1, с. 3]. Ідея не отримала належну підтримку і до неї повернулися через десять років.

23 травня 1912 р. на зборах міської управи знову було внесено пропозицію створення вчительської семінарії, але зараз в м. Мукачеві [1, с. 7].

У квітні 1913 р. Міністерство релігії та народної освіти Угорщини дало згоду на відкриття в м. Мукачеві державної вчительської семінарії [1, с. 11]. Новий навчальний заклад отримав назву «Мукачівська угорська королівська державна народошкільна вчительська семінарія» (Munkácsi M. Kir. Állami Elemi Népiskolai Tanítóképző-Intézet).

Першим директором навчального закладу призначено Яноша Сонді (Розпорядження Міністерства релігії та народної освіти Угорщини № 90 037 від 11 червня 1914 р.), який до того працював викладачем Кішкунфеледгазської державної вчительської семінарії [1, с. 16].

Др. Молнара Імре переведено на посаду викладача з учительської семінарії м. Турчянське Теплице (Розпорядження Міністерства релігії та народної освіти Угорщини № 90 119 від 10 червня 1914 р.) [1, с. 16].

Перший навчальний рік семінарії співпав із початком Першої світової війни.

14 вересня 1914 р. після музичного прослуховування відбулося зарахування абітурієнтів на навчання. Рішенням дирекції на перший курс семінарії зараховано 31 учень. До семінарії приймали лише хлопців.

1914–1915 навчальний рік тривав з 15 вересня 1914 р. до 12 червня 1915 р.

Навчально-виховний процес у семінарії забезпечували: директор (Янош Сонді), викладач (др. Молнар Імре), викладач за сумісництвом (Дем'янович Ондор), вихователь (Ормої Іштван) та 5 священнослужителів [2, 5 арк.].

Навчальний процес в учительській семінарії було організовано відповідно до навчального плану і рекомендацій затверджених Міністерством релігії та народної освіти Угорщини в 1911 р. (Таблиця 1) [3, с. 51].

Таблиця 1

Навчальний план

№ п/п	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень за предметами по рокам				Всього годин
		I	II	III	IV	
1.	Релігія	2	2	2	2	8
2.	Педагогіка: Ознайомлення з віковими особливостями Педагогічна психологія Дидактика. Школознавство	2	–	–	–	10
	Історія педагогіки	–	–	–	2	
3.	Педагогічна практика	–	–	2	6	8
4.	Угорська мова і література	4	4	3	3	14
5.	Німецька мова	2	2	2	2	8
6.	Історія	3	3	2	–	8
7.	Основи правознавства	–	–	–	2	2
8.	Географія	2	2	2	–	6
9.	Математика	4	3	2	3	12
10.	Природознавство і хімія	3	3	4	–	10
11.	Фізика	–	–	2	3	5
12.	Шкільна гігієна	–	–	–	1	1
13.	Економіка	2	2	2	2	8
14.	Співи і музика	4	4	4	4	16
15.	Малювання	3	3	2	2	10

Продовження табл. 1

16.	Каліграфія	1	1	–	–	2
17.	Ручна праця	2	2	2	2	8
18.	Фізичне виховання	2	2	2	2	8
Всього		36	36	36	36	144

Тижневе (шестиденне) навантаження студентів: 36 годин. Навчання майже кожен день тривало з 8.00 до 17.00. На основі аналізу розкладу занять Мукачівської вчительської семінарії за 1914–1915 навчальний рік, можна констатувати, на другу половину дня планували предмети, які не вимагали великого інтелектуального напруження від студентів (Таблиця 2) [1, с. 55].

Таблиця 2

Розклад занять

Години	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця	Субота
8–9	Природо-знавство	Німецька мова	Співи і музика	Природо-знавство	Історія	Співи і музика
9–10	Математика	Географія	Математика	Математика	Географія	Угорська мова
10–11	Угорська мова	Педагогіка	Угорська мова	Педагогіка	Угорська мова	Математика
11–12	Історія	Малювання	Історія	Німецька мова	Малювання	Природо-знавство
12–1	Співи і музика	Малювання	Релігія	Співи і музика	Каліграфія	Релігія
3–4	Економіка	Фіз. вих.	–	Економіка	Фіз. вих.	–
4–5	Русинська мова	Ручна праця	–	Русинська мова	Ручна праця	–

У 1917–1918 навчальному році вперше проводилися іспити вчительських здібностей [4, с. 14].

1918–1919 навчальний рік співпав із завершенням Першої світової війни. У цьому році не проводилися випускні іспити.

Література

1. Szondi János, igazgató, szerk., A Munkácsi M. Kir. Állami Elemi Népiskolai Tanítóképző-Intézet I. Értesítője az 1914–15. iskolai év., Munkács, 1915.

2. Державний архів Закарпатської області, фонд 1551 Державна вчительська семінарія м. Мукачево, 1916 р., опис 2, справа 18 Паспорт Мукачівської вчительської семінарії, 8 арк.

3. Tanterv és tantervi Utasítások az állami elemi iskolai tanító- és tanítónőképző-intézetek számára. Kiadatott a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1911. évi június hó 30-án 78.000. sz. a. kelt rendeletével, Budapest, 1911.

4. Szondi János, igazgató, szerk., A Munkácsi M. Kir. Állami Elemi Népiskolai Tanítóképző-Intézet III. Értesítője az 1917–18. iskolai év., Munkács, 1918.

УДК 377:371.13(477.87)"19"

С.Ю. ЧОВРІЙ, А.М. ШКЛЯНКА
Мукачівський державний університет

**ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ НА ЗАКАРПАТТІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ**

Дослідження історії створення і розвитку професійної педагогічної освіти на Закарпатті були предметом наукових розвідок О.Богіва, В.Гарагонича,

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>